

Republika Kosovo

Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija

Kratak pregled

**OKVIR ZA EKOLOŠKO I SOCIJALNO UPRAVLJANJE
(OESU)**

Projekat:

Projekat razvoja u ranom detinjstvu za ljudski kapital Kosova

ID projekta: P179656

Oktobar 2023.

Kratak pregled – Okvir za ekološko i socijalno upravljanje (OESU)

Uvod

Vlada Kosova (VK) preko Ministarstva finansija, rada i transfera ima za cilj da pribavi sredstva od Svetske banke (SB) za realizaciju projekta „Razvoj u ranom detinjstvu za ljudski kapital Kosova“. Opšti cilj projekta podrazumeva poboljšanje pristupa i kvaliteta usluga razvoja u ranom detinjstvu na Kosovu. Projekat za razvoj u ranom detinjstvu (RRD) za ljudski kapital Kosova koncipiran je tako da odgovori na glavna pitanja u vezi sa uslugama razvoja u ranom detinjstvu na Kosovu. Projekat će pomoći Kosovu da poboljša pristup, kvalitet i ravnopravnost u RRD-u, kao i da podrži usluge zdravstvene zaštite, u nameri da odgovori na zdravstvene izazove dece u zemlji. Projekat će takođe podrazumevati komponentu promotivnih aktivnosti u RRD-u, u nameri da podigne svest stanovništva o značaju RRD u kontekstu zdravlja i razvoja dece, rezultirajući boljim roditeljstvom, ranom identifikacijom i smanjenjem stope smrtnosti dece. Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI) je glavna agencija za realizaciju i pripremu projekta i sa njim povezanih aktivnosti, i identifikovaće ekološke i socijalne zahteve za pripremnu fazu projekta.

Svrha izrade Okvira za ekološko i socijalno upravljanje (OESU)

Glavna svrha OESU-a podrazumeva izbegavanje, svođenje na minimum ili ublažavanje potencijalnih negativnih ekoloških i socijalnih uticaja povezanih sa realizacijom projekta. Izabran je okvirni pristup, imajući u vidu da projekat finansira širok spektar malih/srednjih aktivnosti, rehabilitaciju, ponovno korišćenje postojećih prostora, kao i izgradnju novih bašti, od kojih većina još uvek nije identifikovana i očekuje se da bude razjašnjena nakon što krene realizacija projekta. Ovaj okvir OESU osigurava da su potprojekti koji će biti identifikovani u okviru projekta za RRD, procenjeni ispravno sa ekološke i socijalne tačke gledišta, u potpunom skladu sa Okvirom za ekološko i socijalno upravljanje SB (ESF) i njegovim primenjivim standardima, kao i sa kosovskim ekološkim i socijalnim zakonima i propisima za ublažavanje potencijalnih i/ili neizbežnih uticaja. Okvir služi kao vodilja za Jedinicu za realizaciju projekata (JRP) u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI), kao izvršne agencije. Pored ovog dokumenta, u kontekstu projekta, su izrađeni i drugi prateći planovi koji uključuju Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP), Okvir politike raseljavanja (OPR), Postupke upravljanja radom (LMP) i Plan za preuzimanje obaveza za životnu sredinu i socijalna pitanja (ESCP).

Opis projekta i njegovih komponenti

Opšti cilj projekta RRD-a podrazumeva poboljšanje jednakog pristupa i povećanje kvaliteta usluga razvoja u ranom detinjstvu na Kosovu. Glavni rezultati očekivani od realizacije projekta biće ocenjeni posredstvom pokazatelja, koji slede u nastavku:

Pokazatelj 1: *Unapređenje kvaliteta usluga obrazovanja u ranom detinjstvu – klasifikovanih po vrsti gradske/seoske institucije.*

Pokazatelj 2: *Poboljšani propisi za osiguranje kvaliteta usluga u ranom detinjstvu na Kosovu*

Pokazatelj 3: Procenat dece procenjen prema nacionalnom programu/alatu za praćenje i razvoj dece

Pokazatelj 4: Povećanje pristupa uslugama brige o deci: stope upisa za decu uzrasta 0-6 godina – podeljene po polu, starosnoj dobi, pripadnosti manjinskoj grupi

Predloženi projekat će biti organizovan oko četiri ključne komponente koje se odnose na poboljšanje pristupa, kvaliteta, jednakosti i međusektorske koordinacije usluga za RRD. Prva komponenta će raditi na jačanju kvaliteta i jednakosti usluga RRD-a i staranja o deci na Kosovu. Druga komponenta će doprineti poboljšanju dostupnosti zdravstvenih i prehrambenih usluga za decu i porodice na Kosovu. Treća komponenta će biti usredsređena na povećanje pristupa RRD-u i staranju o deci. Četvrta komponenta će podržati upravljanje projektima, praćenje i njihovu ocenu.

Projektne komponente će ostvariti uticaj na nacionalnom i školskom nivou. Komponente 1 i 2 će biti realizovane na nacionalnom nivou i njihov cilj će biti reforma pristupa staranju o deci i uslugama RRD-a, izgradnjom institucionalnih i ljudskih kapaciteta u zemlji. Komponenta 3 će podrazumevati intervencije na nivou škole izgradnjom, renoviranjem i ponovnim korišćenjem prostora, kako bi se proširio pristup ciklusu predškolskog obrazovanja širom zemlje. Komponenta 4 će pomoći u izgradnji kosovskih stručnih kapaciteta za upravljanje projektima i obavljanje istraživanja, praćenje i procenu.

Komponenta 1: Jačanje kvaliteta i jednakosti usluga RRD-a na Kosovu.

- *Potkomponenta 1.1 Reforme kvaliteta RRD-a na Kosovu*
- *Potkomponenta 1.2. Podizanje kapaciteta stručnih lica o RRD*
- *Potkomponenta 1.3. Sprovođenje ECE modula za informacioni sistem upravljanja obrazovanjem (EMIS) na Kosovu i opšta revizija osnovnog EMIS sistema.*

Komponenta 2: Podsticanje multisektorske integracije u pružanju usluga RRD-a

- *Potkomponenta 2.1. Rano podsticanje i promovisanje zdrave ishrane*
- *Potkomponenta 2.2. Praćenje dece i međusektorska integracija usluga*

Komponenta 3: Povećanje pristupa uslugama RRD-a

- *Potkomponenta 3.1. Ponovno korišćenje, izgradnja i renoviranje predškolskih i objekata za RRD na Kosovu*
- *Potkomponenta 3.2. Opremanje centara za RRD novim nameštajem i nastavnim materijalom*
 - *Potkomponenta 3.3. Podrška učešću zajednice i intervencijama na strani potražnje*

Komponenta 4: Upravljanje projektom, praćenje i ocena

Ekološke i socijalne politike, propisi i zakoni

Kosovski pravni okvir na polju zaštite životne sredine generalno je važan kada je reč o projektnim aktivnostima, a posebno za aktivnosti predviđene komponentom 3, koja takođe uključuje finansiranje intervencija srednjeg obima, kao što su rehabilitacija i ponovno korišćenje postojećih prostora, kao i izgradnja novih bašti, čija će lokacija biti identifikovana na početku faze realizacije projekta. U međuvremenu, pravni okvir i socijalne politike su važni za sve komponente projekta. Zakon br. 03/L-214 o proceni uticaja na životnu sredinu biće ispoštovan i primenjen na potprojekte koji će biti predmet Nacionalne ekološke i socijalne procene i dobijanja relevantnih dozvola. Kada je reč o ekonomskim i socijalnim standardima SB, procenjuje se da je ekološki i socijalni rizik projekta srednjeg nivoa, a projekat će uključivati doleavedene primenljive standarde ESF-a, konkretno ESS 1 Procena i upravljanje ekološkim i socijalnim rizicima i uticajima i ESS 2 Rad i uslovi rada, ESS 3 Efikasno upravljanje resursima i sprečavanje zagađivanja, ESS 4 Zdravlje i bezbednost zajednice, ESS 5 Oduzimanje zemljišta, Ograničenja korišćenja zemljišta i prinudno preseljenje i ESS 10 Angažovanje zainteresovanih strana i objavljivanje podataka; kao i Smernice Grupe Svetske banke o zdravlju i bezbednosti životne sredine.

Lokacija i obim projekta

Projekat je predložen da bude realizovan na nacionalnom nivou i obuhvata administrativne granice Republike Kosovo. Lokacija za izgradnju novih bašti još uvek nije određena u ovoj preliminarnoj fazi i biće detaljno predočena nakon što krene realizacija projekta, međutim, očekuje se da će se izgradnja novih bašti odvijati uglavnom na javnom zemljištu namenjenom u tu svrhu, u skladu sa razvojnim planovima u vlasništvu, odnosno prenetim odnosnim korisnicima.

Prethodna opšta procena ekoloških i socijalnih uticaja

Nivo negativnih ekoloških i socijalnih uticaja projekta, koji će se uglavnom odnositi na fazu izvođenja radova predviđenih komponentom 3, procenjen je kao srednji, dok se očekuje da opšti uticaji potpune realizacije projekta budu pozitivni. Izvođenje radova prema komponenti 3, može se propratiti srednjim ekološkim i socijalnim uticajima, privremenog i lokalnog karaktera, koji se lako mogu izbeći ili smanjiti primenom zaštitnih mera, u skladu sa smernicama propisanim standardima SB, politikama zaštite zdravlja i bezbednosti na radu SB, kao i poštovanja ekološkog i socijalnog pravnog okvira Republike Kosovo. Glavni socijalni uticaj, koji se mora imati u vidu prilikom realizacije projekta kako bi se maksimalno izbegao, vezan je za opasnost neuključivanja ranjivih i grupa u nepovoljnom položaju, posebno uskraćivanjem mogućnosti istima da ostvare koristi od projekta.

Postupci i organizovanje primene.

S obzirom da realizacija projekta iziskuje učešće nekoliko sektora, vladina centralna tačka za ljudski kapital, MONTI predstavlja ključnog aktera, koji će moći da okupi sva uključena i zainteresovana ministarstva i agencije, kako bi postigli projektne rezultate. MONTI će biti odgovoran za celokupnu realizaciju, koordinaciju, praćenje rezultata i komunikaciju sa Svetskom bankom za sprovođenje svih aktivnosti u vezi sa projektom. U okviru MONTI-ja će biti obrazovana centralna Jedinica za realizaciju projekta (JRP). Glavna uloga JRP-a će biti da pruži tehničku i operativnu pomoć MONTI-ju u ciljanim okruzima/opštinama prilikom realizacije projektnih aktivnosti, uključujući funkcije kao što su nabavka, finansijsko upravljanje i snosiće odgovornost za upravljanje ekološkim i socijalnim uticajima. U cilju unapređenja institucionalnih kapaciteta u vezi sa sprovođenjem OESU-a, ekološki i socijalni stručnjaci SB će ponuditi posebnu obuku za osoblje JRP-a i MONTI-ja usredsređenu na: (i) Proceduralne aspekte prethodnih ekoloških i socijalnih procena (faze, glavni akteri, glavne odgovornosti itd.);

(ii) Procenu ekoloških i socijalnih uticaja koji mogu biti u povezanosti sa potprojektima u okviru projekta; (iii) Konsultacije i usvajanje PUŽS-a i planova praćenja; i (iii) Pripremu kontrolne liste za realizaciju Plana za ekološko i socijalno upravljanje (PESU); (iv) Nadzor na terenu i priprema izveštaja o ostvarenom napretku.

Angažovanje zainteresovanih strana i sprovođenje javnih konsultacija.

Ovaj izveštaj o OESU-u, kao i prpratna ekološka i socijalna dokumenta u vezi sa projektom, kao što su SEP, LMP, OPR i Plan za preuzimanje obaveza za životnu sredinu i socijalna pitanja (ESCP), će nakon što ih odobri Svetska banka, biti postavljeni na zvaničnim stranicama MONTI. Konačna verzija OESU-a će biti zvanično podneta Svetskoj banci za objavljivanje na engleskom jeziku, na internet stranici SB-a. Verzije na engleskom, albanskom i srpskom jeziku biće postavljene na zvaničnom sajtu MONTI. Konačnu verziju ovog dokumenta koristiće relevantne vladine agencije i druge zainteresovane strane tokom realizacije projekta. Ukoliko tokom konsultacija bude komentara ili reakcija na dokument OESU koji će biti objavljen, isti će biti uzeti u obzir i biće dodate konačnoj verziji u vidu aneksa. JRP MONT-a će održati nacionalne/lokalne javne konsultacije o ovom nacrtu OESU-a i pozvaće na iste sve zainteresovane organizacije, uključujući lokalne predstavnike i druge vladine organe, shodno smernicama SEP projekta ECD.